

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä avautuu mahdollisuus samalla tehostaa valtion aluehallinnon toimintaa. Tämän tulee olla uudistuksen keskeinen tavoite. Uudistamisen ja resurssien tehokkaamman käytön ohella vaatimuksia kohdistuu myös valtion aluehallinnon palvelujen laatuun, toiminnan vaikuttavuuteen, kansalaisten ja kuntien tasapuoliseen kohteluun sekä käsittelyaikojen lyhentämiseen. Hallituksen esityksen hyvä lähtökohta on, että valtion aluehallinnon uudistuksella ei muuteta kuntien ja valtion välistä työnjakoa.

Valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston perustaminen on Kuntaliiton näkemyksen mukaan kannatettavaa. Sen myötä on mahdollista vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä sekä sujuvoittaa lupaprosesseja. Lakiesitys näyttää perustuvan oletukseen, että luvitusprosessit sujuvoituvat valtakunnallisen viraston myötä, vaikka todellisuudessa kysymys on myös viraston

sisäisten prosessien ja toimintatapojen uudistamisesta sekä viraston resurssoinnista. Näihin tulee uudistuksen jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota.

Valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia kuntiin ja maakunnan liittoihin. Uudistuksessa valtion virastojen koko ja toimialueet suurenevat ja siksi on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntee kaupunkien, kuntien ja alueiden paikalliset olosuhteet. Siksi tarvitaan uudenlaisia yhteistyömalleja uusien virastojen suhteessa kuntiin ja maakuntiin. Lupa- ja valvontaviraston uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää näiden yhdyspintojen arvioimista ja uusien yhteistyörakenteiden luomista. Alueellisen vuorovaikutuksen turvaamiseksi yhteistyön muodoista tulisi säätää toisaalla tässä laissa tai VN:n asetuksessa.

3 §:n kohdan 2 osalta on riittävän selkeästi tuotu esille varhaiskasvatus, koulutus ja kulttuuri – toimiala ja se mitä toimialan päätäntävaltaan sisältyy: varhaiskasvatusta, opetusta, koulutusta, kirjastoja, liikuntaa, nuorisoa ja hautaamista koskevia lupa-, valvonta-, ohjaus- ja rahoitustehtäviä ja muutoksenhakuviranomaistehtäviä

Esityksen 3§:n kohdan 3 mukaan Lupa- ja valvontavirastolle siirtyvät alueiden käytön valvonta ja ohjaus. Nykyisin valtion aluehallinnolla ei ole ollut alueiden käytön ohjaustehtävää, vaan vuonna 2017 lakimuutoksella ohjaustehtävä muutettiin edistämistehtäväksi (minkä voisi täsmentää hallituksen esitykseen). Kuntaliitto esittää, että tämän uudistuksen myötä ei palauteta ohjaustehtävää lupa- ja valvontavirastolle. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei pitäisi säätää osana tätä prosessia, vaan se tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta. Kuntaliitto on alueidenkäyttölain valmistelussa esittänyt, että ohjaustehtävän sijaan lupa- ja valvontaviraston tehtävänä olisi edelleen kuntien alueidenkäytön edistäminen tai vaihtoehtoisesti tukeminen. Kuntaliitto ehdottaa edistäminen/tukeminen sanan lisäämistä lausuttavana olevan lain 3 § 3 kohdan luetteloon.

Kuntaliitto esitti edellisessä lausunnossaan harkittavaksi luopumista valtion aluehallintoviranomaisen valvontatehtävästä, koska näki valvontatehtävän olevan ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon kanssa. Mikäli valvontatehtävä säilytetään, tulisi se alueidenkäyttöasioissa rajata alueidenkäyttölain mukaisesti valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviin asioihin. Näin ollen myös valvontatehtävään kytkeytyvän muutoksenhakuoikeuden tulisi koskea vain valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä asioita.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu sekä vesienhoito

Valtion alueellisen ympäristöhallinnon lupa- ja valvontatehtävät suunnitellaan siirrettäväksi kokonaisuudessaan perustettavaan valtakunnalliseen virastoon. Osa nykyisistä tehtävistä (esim. Ilmastoasiat ja luonnon monimuotoisuusasiat) katsotaan kuitenkin edistämistehtäviksi ja ne siirtyvät

perustettaviin elinvoimakeskuksiin Muun muassa ympäristönsuojelulain mukaan valtion aluehallintoviranomaisten tulee tukea kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia toimialoihinsa kuuluvissa asioissa. Valtion ja kuntien ympäristöviranomaiset toimivat useissa tehtävissä (esim. vesitalousasiat, jätelain valvonta ja vesihuollon valvonta) yhteisinä yleisinä valvontaviranomaisina. Lisäksi ne tekevät muissa asioissa paikallisesti yhteisiä tarkastus – ja valvontakäyntejä.

Valtion aluehallintoa uudistettaessa tuleekin huomioida valtion ympäristöhallinnon tukemistehtävä, valtion ja kuntien yhteiset valvontavelvollisuudet sekä eri viranomaisten yhteistoiminta paikallisissa ympäristötarkastuksissa. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tulee saada myös tulevaisuudessa valtion aluehallinnolta sekä oikeudellista että asiantuntija-apua. ELY-keskusten antama koulutus kuntien viranomaisille on samoin turvattava. Valtion aluehallinnon tulee myös osallistua paikalliseen valvontaan mm. tarkastuksin sellaisissa tapauksissa, kun valvontatoimivalta on kuntien ja valtion kanssa yhteinen. Lupalaitosten tarkastusten määrä ei saa myöskään vähentyä, vaikka toimipaikkojen määrä vähenee.

Valviran ympäristöterveydenhuollon (terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta) resurssi siirretään ehdotuksen mukaan kokonaisuudessaan valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon. Aluehallintovirastojen POL vastuualueen ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja henkilöstö jakautuisivat ehdotuksen mukaan kahteen valtakunnalliseen virastoon, STM:n hallinnonalan resurssit ja tehtävät (terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta) sijoittuisivat uuteen valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon ja MMM:n hallinnonala (elintarvikevalvonta ja eläinlääkintähuolto sekä vaativat eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät) Ruokavirastoon. Kuntaliitto esittää kunnissa valtion toimeksiantotehtävänä suoritettavan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan siirtämistä Ruokavirastoon. Nykyisin em. valvontaa tehdään valtion toimeksiantotehtävänä kunnissa, joskin vaativat eläinsuojelu- ja eläintautitapaukset hoidetaan tälläkin hetkellä aluehallintoviraston toimesta. Kunnilla on suuria vaikeuksia rekrytoida riittävästi eläinlääkäreitä ja valtion toimeksiantotehtävien (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) hoitaminen kunnissa hankaloittaa tilannetta entisestään. Lisäksi nykyinen järjestely aiheuttaa kunnissa suurta hallinnollista taakkaa.

Kunnissa ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoidetaan samassa viranomaisessa (lautakunnassa / jaostossa). Kuntaliiton näkemyksen mukaan eri hallinnonalojen (MMM ja STM) osin eriävät tulkinnat mm. valvonnan järjestämisestä, suunnitelmien laatimisesta ja raportoinnista eivät saisi aiheuttaa kunnissa hallinnollista taakkaa. Lainsäädäntöä ja käytäntöjä tulisi kehittää entistä paremmin tukemaan paikallisen viranomaisen omaan riskinarvioitiin perustuvaa toimintaa. Harmillisesti ympäristöterveydenhuollon keskusvirastojen (Valvira ja Ruokavirasto) ohjaus on ollut huomattavan yksityiskohtaista. Aluehallinnon uudistuksen yhteydessä tulee varmistaa sekä tiedon yhteen toimivuus että joustava yhteistyö eri hallinnon tasojen ja virastojen kesken. Kunnan ympäristöterveydenhuollon viranomaisten tulisi voida käyttää osaamistaan terveellisen ja turvallisen elinympäristön edistämiseen, ei pikkutarkkaan raportointiin.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota valtion aluehallinnon nykyisten vesihuollon tehtävien ehdotettuun sijoittumiseen hallinnon uudistuksessa osana vesitalouden tehtäviä. Nykyiset ELY-keskukset (keskitettynä Etelä-Savon ELY-keskukseen) toimivat sekä vesihuoltolain mukaisena

valvontaviranomaisena että vesihuollon edistämistehtävissä ja vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun keskeisenä asiantuntijana ja koordinoijana. ELY-keskukselle nyt laissa säädetyt vesihuoltotehtävät kokonaisuudessaan ehdotetaan siirrettäväksi keskitettynä tehtävänä Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen. Ottaen huomioon, että parhaillaan valmisteltavana olevassa vesihuoltolain uudistuksessa ELY-keskuksen valvontaviranomaisroolia vesihuollossa oltaisiin selvästi vahvistamassa nykyisestä, ehdotus on poikkeava suhteessa muihin valtion aluehallinnon viranomaisten ympäristöliitännäisiin valvontatehtäviin, jotka siirtyisivät lupa- ja valvontavirastoon.

Työvoimapalveluiden osalta lupa- ja valvontavirastolla ei ole suoraan laissa nimettyjä tehtäviä. Lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentissa todetaan, että virastolla voi olla myös muita erikseen säädettyjä tehtäviä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan esimerkkinä mm. työllisyysalueiden valvontatehtävät.

KEHA-keskuksella on useita tehtäviä, jotka liittyvät kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alusta siirtyviin työvoimapalveluihin. Tehtävistä säädettäisiin laissa elinvoimakeskuksista ja kehittämis- ja hallintokeskuksesta (lain 3 luvun 13 §:n 2 momentissa). Osa tehtävistä on operatiivisia kuten tietojärjestelmäpalveluiden tarjoaminen kunnille tai suorastaan joidenkin valtakunnallisten työvoimapalveluiden hoitaminen, kuten kansainvälistä rekrytointia. KEHA myös hoitaisi julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja ja antaisi työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa.

Edellä olevien tehtävien lisäksi KEHAn tehtävänä olisi seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. KEHA toimisi tällöin kyseenalaisessa kaksoisroolissa - se toisaalta tarjoaa tietojärjestelmäpalveluja ja neuvontaa ja jopa hoitaa osaa työnhakija-asiakasprosessia, kun se käsittelee ja antaa lausunnon harkintaa vaativista työttömyysturvatehtävistä ja samaan aikaan seuraa ja arvioi palvelun tuloksellisuutta ja toimivuutta. Ratkaisu tähän olisi poistaa työllisyyspalveluiden arviointi KEHA-keskuksen tehtävistä ja säätää se jonkin riippumattoman tahon tehtäväksi.

Lisäksi olisi tärkeää, että myös itse KEHA-keskukseen kohdistuisi riippumattoman viraston harjoittamaa valvontaa, siis viraston, joka voisi käsitellä myös KEHAn toimintaa koskevia kanteluita. Muussa tapauksessa valvonta ilmeisesti tapahtuisi TEM:n toimesta ja lähinnä hallintolain 8a luvun mukaiseen hallintokanteluun perustuen. Luonteva valvontavirasto olisi uusi lupa- ja valvontavirasto. KEHA-keskukseen kohdistuvasta valvontavastuusta tulisi säätää joko elinvoimakeskuksia koskevassa laissa taikka suoraan Lupa- ja valvontavirastoa koskevassa laissa.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Luvussa 2 4 § Organisaatio, todetaan: ”Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osastolla on ruotsinkielinen yksikkö. Yksikön tehtävistä....säädetään valtioneuvoston asetuksella.” Tämä on erittäin tärkeä kaksikielisille / ruotsinkielisille opetuksenjärjestäjille ja myös ajatellen viranomaistehtävää (lupa- ja valitus + oikaisuvaatimukset).

On tärkeää, että uudistuksessa taataan kielelliset oikeudet molemmilla kansalliskielillä. Myös viranomaisten kirjalliset aineistot, digitaaliset järjestelmät ja käyttöliittymät tulee olla saatavilla molemmilla kansalliskielillä. Nykyisin materiaaleja jaetaan valitettavan usein vain suomeksi.

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

-

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

-

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

Varautumisen yhteensovittamistehtävien keskittäminen lupa- ja valvontavirastoille on Kuntaliiton näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista ottaen huomioon aluehallintovirastojen aikaisemman tehtävän varautumisessa ja pelastustoiminnassa. Kuntien näkökulmasta varautumisen yhteensovittamistehtävä ja eri toimijoiden yhteistoiminta varautumisessa sekä häiriötilanteiden aikaisessa toiminnassa on välttämätöntä. Yhteensovittamistehtävä edellyttää, että yhteensovittamista harjoittavalla taholla on riittävä toimialojen tuntemus ja edellytykset yhteensovittaa viranomaisten hyvinvointialueiden, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin toimintaa. Kuntien varautumisen keskiössä ovat kunnallisen infrastruktuurin toiminta (vesihuolto, jätehuolto, energia, kunnallinen tieverkosto, padot), varhaiskasvatus, perusopetus ja muu sivistävä toiminta, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimi, väestönsuojelu, terveydensuojelu, ympäristönsuojelu, elinvoiman sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, maaseutuhallinto, kotouttaminen, työvoimahallinto sekä muut kuntalaisten hyvinvointiin liittyvät tehtävät.

Esityksessä ehdotetaan, että varautumisen yhteensovittamistehtävä muuttuu varautumisen yhteensovittamisen järjestämiseksi. Tarkennus on perusteltu ja konkretisoi yhteensovittamistavoitteen eri toimijoiden yhdessä tehtäväksi työksi, jonka ja lupa- ja valvontavirasto on velvollinen järjestämään.

Haasteena uudistuksessa on, että varautumisen yhteensovittaminen järjestyy viiteen alueeseen, jotka pohjautuvat maantieteellisesti hyvinvointialueiden yhteistoiminta-alueisiin. Käytännön varautuminen edellyttää hyvää paikallistuntemusta ja konkreettisia valmiussuunnitelmia ja niiden yhteensovittaminen laajaa asiantuntemusta. Suurin alueisiin keskitetty varautumisen yhteensovittamistehtävä näyttäytyy strategisena varautumistasona, joka on etäällä toimijoiden käytännön tarpeista. Joillakin alueilla ei tälläkään hetkellä riittäviä resursseja, joilla varautumista kyettäisiin tukemaan tarvetta vastaavasti etenkin muuttuneen turvallisuustilanteen myötä. Varautumisen yhteensovittamisessa on tärkeää, että varautumista ja yhteensovittamisen rakenteita ohjataan valtakunnallisesti samaan suuntaan. On syytä tunnistaa, että etenkin hyvinvointialueet ja suuret kaupungit muodostavat alueellisen varautumisen kannalta merkittävän toimijakokonaisuuden ja niille on jo muodostunut muun muassa valtioneuvoston asetuksella määritetyt yhteistyörakenteet. Lupa- ja valvontaviraston lakisääteinen varautumisen yhteensovittaminen ja siihen liittyvät varautumista tukevat toiminnot tulee yhteensovittaa nykyisiin rakenteisiin tarkoituksenmukaisesti, jotta vältetään päällekkäiseltä työltä.

Kuntaliitto pitää alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistämistä erittäin tärkeänä tehtävänä. Turvallisuussuunnittelu on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja sen avulla pyritään ennalta estämään rikoksia, onnettomuuksia, tapaturmia sekä parantamaan turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelusta ei ole säädöksiä substanssilainsäädännössä, jolloin on erittäin tärkeää, että turvallisuussuunnittelun edistämistehtävä on kuitenkin lakiin kirjattu velvollisuus. Turvallisuussuunnittelu edellyttää yhteistyötä muun muassa kunnilta, hyvinvointialueilta ja poliisilta. Pääsääntöisesti suurimmilla kaupungeilla on olemassa turvallisuussuunnitelmat, mutta hyvinvointialueiden kuntien yhteistyö turvallisuussuunnittelussa on vielä hyvin vähäistä ja alkumetreillä. Turvallisuussuunnittelun edistämistehtävä on osaltaan rinnakkainen varautumisen yhteensovittamisen tehtävän kanssa ja sopii tarkoituksenmukaiseksi osaksi lupa- ja valvontaviraston tehtäviä.

Yksi keskeinen varautumisen yhteensovittamista tukeva toiminto on tilannekuva. Valtakunnalliselle tilannekuvalle on kunnissa edelleen tarve, erityisesti muuttuneen turvallisuustilanteen myötä. Osana aluehallinnon ratkaisua ei ratkaista kuntien tilannekuva- ja tiedonvaihtotoimintaa valtakunnallisesti, mutta Kuntaliitto toteaa, että työtä tilannekuva- ja tiedonvaihtotoiminnan edistämiseksi niin lainsäädäntö- kuin käytännön tasolla tulee jatkaa ja aluehallinnon ratkaisu liittyy tähän kysymykseen läheisesti.

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

Esityksen 3§:n kohdan 3 mukaan Lupa- ja valvontavirastolle siirtyvät alueiden käytön valvonta ja ohjaus. Nykyisin valtion aluehallinnolla ei ole ollut alueiden käytön ohjaustehtävää, ainoastaan edistäminen. Kuntaliitto esittää, että tässä yhteydessä ei palauteta ohjaustehtävää lupa- ja valvontavirastolle. Ohjaustehtävän palauttaminen lainsäädäntöön on merkittävä muutos, jota ei mitenkään perustella. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei pitäisi säätää osana tätä prosessia, vaan se tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Lausuttavana olevan lain valmistelussa tulisi ottaa huomioon, että alueidenkäyttölaki jakautuu todennäköisesti jatkossa alueidenkäyttölaiksi, yhdyskuntakehittämislaiaksi ja yhdyskuntarakentamislaiaksi (mm. HE luonnos s. 82, nykytilan kuvaus, s. 236, suhde muihin esityksiin, esityksen riippuvuus muista esityksistä).

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Tietoturvallisuus ja tietosuojat: Usein hallinnon uudistuksissa jää riittävän tiedonvaihdon mahdollistamat säädökset säätämättä (unohtuvat), mikä sitten aiheuttaa ongelmia toimeenpanossa ja sääntelyn korjaustarpeita.

Lainsäädännössä kannattaakin nyt varmistaa, että toimijoiden välillä on riittävät tiedon luovutusvelvollisuudet sekä tiedonsaanti- ja -jakeluoikeudet varautumiseen, valmiuteen, turvallisuuteen, tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyvissä salassa pidettävissä tiedoissa, jotta mielekäs hallinnollinen toiminta ja yhteistyö sekä tietojärjestelmäympäristöjen seuranta ja valvonta sekä häiriötilanteiden selvittäminen ja yleinen toiminnan kehittäminen yhteistyössä kuntien kanssa ovat mahdollisia. Tässä kannattaa huomioida aluehallintouudistuksen kohteena olevat virastot, kunnat, hyvinvointialueet ja muut toimijat.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

Lausuttavana olevan lain valmistelussa tulisi ottaa huomioon, että alueidenkäyttölaki jakautuu todennäköisesti jatkossa alueidenkäyttölaiksi, yhdyskuntakehittämislainsiksi ja yhdyskuntarakentamislainsiksi (mm. HE luonnos s. 82, nykytilan kuvaus, s. 236, suhde muihin esityksiin, esityksen riippuvuus muista esityksistä).

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

Lupa- ja valvontaviraston uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää viraston ja kuntien ja maakuntien tehtävien yhdyspintojen arvioimista ja uusien yhteistyörakenteiden luomista. Lain 1§:n mukaan lupa- ja valvontavirasto "turvaa alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien... toteutumista". Alueellisen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi yhteistyön muodoista (esim. Yhteistoiminta-alueilla toimivat alueelliset neuvottelukunnat, joissa mukana olisi kuntien, maakunnan liittojen ja hyvinvointialueiden edustus) tulisi säätää joko laissa tai VN:n asetuksessa.

2. luku: Asetusehdotuksessa valmiustoimikuntien kokoonpano on jätetty lupa- ja valvontaviraston harkittavaksi. Vastaavassa valtioneuvoston asetuksessa koskien hyvinvointialueiden varautumista sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin on määritelty, minkä tahojen edustus alueellisessa yhteistyöryhmässä tulee olla. Lienee syytä harkita jatkovalmistelussa, olisiko tarpeellista määrittää asetuksessa tarkemmin valmiustoimikunnan vähimmäiskokoonpano. Menettely jättäisi edelleen

harkintaa tiettyihin alueellisiin erityispiirteisiin, jotka voivat vaikuttaa toimikunnan rakenteeseen. Yhden viraston alue on maantieteellisesti laaja ja muun muassa alueen kuntien määrä on suuri.

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Hallituksen esityksen lähtökohta on – ja sen tulee Kuntaliitonkin näkemyksen mukaan olla – että valtion aluehallinnon uudistuksella ei muuteta kuntien ja valtion välistä työnjakoa.

Elinvoimakeskusten tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien ja maakunnan liittojen tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia kuntiin. Uudistuksessa elinvoimakeskusten toimialueet suurenevät ja siksi on tärkeää, että jatkossakin elinvoimakeskukset ovat aidosti läsnä, tuntevat paikalliset ja alueelliset olosuhteet ja toimivat kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille.

2§ 1 mom. 4., 5. ja 1. kohta: Elinvoimakeskusten yritystoiminnan kestävään kasvuun ja TKI-toimintaan sekä työllisyyden edistämiseen, työ- ja koulutusperusteiseen maahanmuuttoon ja maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät tehtävät linkittyvät kiinteästi kuntien elinvoimatehtävään. On tärkeää, että kuntien ja kaupunkien rooli elinvoiman ja kasvun mahdollistajina tunnustetaan valtion aluehallinnon uudistuksessa. Siksi näiden muodostamaa ekosysteemiä tulisi tarkastella kokonaisuutena ja valmistella kiinteässä yhteistyössä kuntasektorin kanssa.

2§ 1. mom. 3. kohta: Liikennetehtävät: Elinvoimakeskuksille siirtyy ELY-keskuksista liikennejärjestelmän toimivuuteen, liikenneturvallisuuteen, tie- ja liikenneoloihin sekä maanteiden pitoon liittyvät tehtävät. Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Väylävirasto ohjaavat toimintaa edelleen.

Aluehallinnon uudistuksen tulisi uudistaa elinvoimakeskuksiin siirtyviä liikennetehtäviä siten, että ne valtakunnallisten näkökulmien lisäksi integroituvat nykyistä paremmin alueellisen elinvoiman muihin tehtäviin. Tällaisia ovat esim. alueidenkäytön ja ilmastotyön edistäminen, elinkeinotoiminnan ja työssäkäynnin edellytysten luominen sekä yhteistyö kuntien kanssa. Jos toiminta jatkuu nykyisenkaltaisena, hallinnon uudistus ei juurikaan tuota lisäarvoa alueellisesta ja paikallisesta näkökulmasta.

Kaupungit ja kunnat tarvitsevat vuoropuhelua ja yhteistyötä valtion liikenneviranomaisten kanssa liittyen esim. maankäytön ja elinkeinotoiminnan kynnysinvestointeihin ja vihreän siirtymän investointien mahdollistamiseen. Tällöin tarvitaan usein toimia myös valtion liikenneverkolla, jotta liikenne toimii. Reagoiminen näihin tarpeisiin on ollut usein valtion puolelta hyvin hidasta. Elinvoimakeskusten budjetissa tulisikin osoittaa rahoitusta myös alueilta nouseville liikennehankkeille, eikä vain valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toteutukseen. Elinvoimakeskusten liikennetehtävät edellyttävät myös realistisen rahoitustason. Nyt suuntauksena on ollut, että esimerkiksi vastuita valtion vähäliikenteisistä teistä haluttaisiin vyöryttää kunnille, vaikka näillä on oma katuverkko asemakaavoitetuilla alueilla vastuullaan.

Julkisen henkilöliikenteen tehtävät siirtyvät hallinnon uudistuksessa Liikenne- ja viestintävirastoon, jota asiassa ohjaa liikenne- ja viestintäministeriö. Myös tämän muutoksen kuntavaikutuksia tulisi tarkastella uudistuksessa. ELY-keskukset ja kunnat ovat tehneet joukkoliikennepalveluiden yhteishankintoja, mikä on sinänsä hyvin myönteistä. Suuntauksena on kuitenkin ollut, että kunnilta edellytetään kustannustenjaossa yhä suurempia rahoitusosuuksia vedoten valtion rahapulaan. Kuntien omien hankintojen kuten koulukuljetushankintojen onnistumisen kannalta on myös merkitystä sillä, millaisia vaikutuksia liikenne- ja viestintäviraston tulevilla hankintamalleilla on markkinatoimijoiden määrään Suomessa.

2§ 2 mom. Tavoite virastojen tehtävien ja toimialueiden selkeydestä asiakkaiden suuntaan on hyvä mutta edellyttää sitä, ettei toimivallan rajoja suhteessa muihin viranomaisiin hämärretä.

Elinvoimakeskusten tehtäväksi esitetään alueiden kehittämistä. Vastaavaa tehtävää ei ole nykyisin ollut säädettyä ELY-keskuksille. Aluekehityslain (756/2021) mukaan vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla. Aluekehittäminen on valtion, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa monitasoista ja poikkihallinnollista toimintaa, joka edellyttää tiivistä alueellista yhteistyötä sekä alueen omaa demokraattista tahdonmuodostusta strategisten valintojen osalta. Valtakunnallinen vastuu on valtiolla ja sitä yhteensovittaa TEM. Alueiden kehittämiseen liittyvistä kuntien tehtävistä vastaa alueellisella tasolla maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Valtion aluehallinnon tarkoitus on tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa sekä

kuntien kumppanina. Kuntaliitto painottaa, ettei tähän kuntien ja valtion väliseen työnjakoon tule tässä uudistuksessa tehdä muutoksia. Elinvoimakeskusten tulee keskittyä elinvoiman vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä. Maakunnat liitot tulee jatkossakin säilyttää aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina.

Elinvoimakeskukselle on esitetty lukuisia alueidenkäyttöä koskevia ja siihen liittyviä ja tehtäviä, jossa suhde vastaaviin lupa- ja valvontaviranomaisen tehtäviin ovat edelleen epäselvät, erityisesti kohdassa 6 mainitut luonnon monimuotoisuuden hyvän tilan edistäminen sekä alueidenkäytön ja ilmastotyön edistäminen. Kuntaliitto on huolissaan siitä, että kunnat joutuvat kyseisissä asioissa esimerkiksi kaavoituksen yhteydessä tekemään päällekkäistä yhteistyötä usean eri valtion aluehallintoviranomaisen kanssa. Tämä kuluttaa tarpeettomasti voimavaroja ja voi johtaa tulkintavaikeuksiin valtion eri viranomaisten näkemysten välillä. Parempi olisi, että erityisesti alueidenkäyttöä koskevat tehtävät keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle.

Epäselvyyttä korostaa, että säännöskohtaisissa perusteluissa (s.204) alueidenkäyttöasioiden yhteydessä viitataan samaan alueidenkäyttölain (maankäyttö- ja rakennuslain) kohtaan, jonka mukaiset tehtävät toisaalla lausuttavana olevassa esityksessä on osoitettu lupa- ja valvontavirastolle.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota valtion aluehallinnon nykyisten vesihuollon tehtävien ehdotettuun sijoittumiseen hallinnon uudistuksessa osana vesitalouden tehtäviä. Nykyiset ELY-keskukset (keskitettynä Etelä-Savon ELY-keskukseen) toimivat sekä vesihuoltolain mukaisena valvontaviranomaisena että vesihuollon edistämistehtävässä ja vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun keskeisenä asiantuntijana ja koordinoijana. ELY-keskukselle nyt laissa säädetyt vesihuoltotehtävät kokonaisuudessaan ehdotetaan siirrettäväksi keskitettynä tehtävänä Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen. Ottaen huomioon, että parhaillaan valmisteltavana olevassa vesihuoltolain uudistuksessa ELY-keskuksen valvontaviranomaisroolia vesihuollossa oltaisiin selvästi vahvistamassa nykyisestä, ehdotus on poikkeava suhteessa muihin valtion aluehallinnon viranomaisten ympäristöliitännäisiin valvontatehtäviin, jotka siirtyisivät lupa- ja valvontavirastoon.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Kehittämis- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttinne näistä pykäläistä

13§ KEHA-keskuksella on useita tehtäviä, jotka liittyvät kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alusta siirtyviin työvoimapalveluihin. Tehtävistä säädettäisiin laissa elinvoimakeskuksista ja kehittämis- ja hallintokeskuksesta (lain 3 luvun 13 §:n 2 momentissa). Osa tehtävistä on operatiivisia kuten tietojärjestelmäpalveluiden tarjoaminen kunnille tai suorastaan joidenkin valtakunnallisten

työvoimapalveluiden hoitaminen, kuten kansainvälistä rekrytointia. KEHA myös hoitaisi julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja ja antaisi työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa.

Edellä olevien tehtävien lisäksi KEHAN tehtävänä olisi seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. KEHA toimisi tällöin kyseenalaisessa kaksoisroolissa - se toisaalta tarjoaa tietojärjestelmäpalveluja ja neuvontaa ja jopa hoitaa osaa työnhakija-asiakasprosessia, kun se käsittelee ja antaa lausunnon harkintaa vaativista työttömyysturvatehtävistä ja samaan aikaan seuraa ja arvioi palvelun tuloksellisuutta ja toimivuutta. Ratkaisu tähän olisi poistaa työllisyyspalveluiden arviointi KEHA-keskuksen tehtävistä ja säätää se jonkin riippumattoman tahon tehtäväksi.

Lisäksi olisi tärkeää, että myös itse KEHA-keskukseen kohdistuisi riippumattoman viraston harjoittamaa valvontaa, siis viraston, joka voisi käsitellä myös KEHAN toimintaa koskevia kanteluita. Muussa tapauksessa valvonta ilmeisesti tapahtuisi TEM:n toimesta ja lähinnä hallintolain 8a luvun mukaiseen hallintokanteluun perustuen. Luonteva valvontavirasto olisi uusi lupa- ja valvontavirasto. KEHA-keskukseen kohdistuvasta valvontavastuusta tulisi säätää joko elinvoimakeskuksia koskevassa laissa taikka suoraan Lupa- ja valvontavirastoa koskevassa laissa.

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

22§:ssä säädetään kielivähemmistön palveluyksiköstä. Yksikkö voidaan perustaa myös kehittämis- ja hallintokeskukseen sekä yhtä useamman elinvoimakeskuksen yhteiseksi yksiköksi. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ruotsinkielisten kuntien ja kaksikielisten kuntien osalta uudistuksessa taataan kielelliset oikeudet molemmilla kansalliskielillä suullisesti ja kirjallisesti. Myös viranomaisten digitaaliset järjestelmät ja käyttöliittymät sekä kirjalliset aineistot tulee olla saatavilla molemmilla kansalliskielillä. Nykyisin materiaaleja jaetaan valitettavan usein vain suomeksi.

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

Lain yleisperusteluissa s. 93 todetaan aluekehittämisestä aivan oikein: "Elinvoimakeskusten toiminnan on tarkoitus tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa." Sen sijaan lain yksityiskohtaisissa perusteluissa s.205 spekuloidaan mahdollisilla tulevilla muutoksilla ja mennään selkeästi tämän uudistuksen ulkopuolelle, kun perusteluissa todetaan, että "uuden EU-ohjelmakauden osalta keskusten roolia voidaan vahvistaa ja tehtävien keskittämisen tarvetta arvioida uudelleen." Asia tulee tarkastella käynnissä olevan aluekehittämisen selonteon ja aluekehityslainsäädännön tulevan uudistamisen yhteydessä, ei osana tätä uudistusta. Toimivaltaepäselvyyksien välttämiseksi alueiden kehittämisen työjako tulee tässä uudistuksessa säilyttää ennallaan.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Tietoturvallisuus ja tietosuojat: Usein hallinnon uudistuksissa jää riittävän tiedonvaihdon mahdollistavat säädökset säätämättä (unohtuvat), mikä sitten aiheuttaa ongelmia toimeenpanossa ja sääntelyn korjaustarpeita.

Lainsäädännössä kannattaakin nyt varmistaa, että toimijoiden välillä on riittävät tiedon luovutusvelvollisuudet sekä tiedonsaanti- ja -jakeluoikeudet varautumiseen, valmiuteen, turvallisuuteen, tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyvissä salassa pidettävissä tiedoissa, jotta mielekäs hallinnollinen toiminta ja yhteistyö sekä tietojärjestelmäympäristöjen seuranta ja valvonta sekä häiriötilanteiden selvittäminen ja yleinen toiminnan kehittäminen yhteistyössä kuntien kanssa ovat mahdollisia. Tässä kannattaa huomioida aluehallintouudistuksen kohteena olevat virastot, kunnat, hyvinvointialueet ja muut toimijat.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

-

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykäläistä

-

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

-

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihinKommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Kyllä (vastauskenttä aukeaa, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

Hallituksen esitysten yleisperusteluissa on arvioitu lakiesitysten vaikutuksia (luku 4.2. Pääasialliset vaikutukset). Nyt vaikutuksia on arvioitu ainoastaan valtiontalouden sekä kotitalouksiin liittyvien vaikutusten osalta. Valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia kuntiin. Kuntaliitto edellyttää, että vaikutuksia arvioidaan myös kuntien ja kunnan viranomaistyön osalta ja yhteistyössä kuntakentän kanssa. Perusteluissa todetaan, että "uudistus ei sinänsä vaikuta valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden viranomaisten toimintaan mutta on huomioitava muutos niiden toimintaympäristössä". Kun otetaan huomioon se, että valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon kootaan laajasti kuntiin ja hyvinvointialueisiin kohdistuvia valtion ohjaus- ja valvontatehtäviä, on aivan selvää, että uudistuksella on vaikutuksia kuntiin ja hyvinvointialueisiin. Samoin elinvoimakeskusten tehtävillä on kiinteitä yhdyspintoja kuntien ja maakuntien tehtäviin. Muutos nykytilaan tulee olemaan merkittävä ja siitä on tehtävä ennakkoarviointi, jonka tuloksia hyödynnettäisiin uudistuksen jatkovalmistelussa.

Valtion aluehallinnon uudistuksessa avautuu samalla myös mahdollisuus kehittää ja tehostaa valtion aluehallinnon toimintaa. Kustannustehokkuuden lisäksi vaatimuksia tulee kohdistaa myös valtion

aluehallinnon toiminnan uudistamiseen ja vaikuttavuuteen. Esimerkiksi yrityspalvelujen toimintakenttää tulisi elinvoimakeskusten perustamisen yhteydessä tarkastella laajempaan kokonaisuuteen ja toimintakenttää tulee selkeyttää. Uudistuksen valmistelussa tulee yhteistyössä kuntakentän kanssa määritellä selkeä ja sujuvasti toimiva rajapinta kuntien työllisyys- ja elinvoimapalveluihin ja yrityspalvelujen toimintakenttää tulisi elinvoimakeskusten perustamisen yhteydessä tarkastella yhteistyössä kuntakentän kanssa. Yhteistyötä kuntien ja elinvoimakeskusten välillä tulee vahvistaa, työnjakoa olisi mahdollista selkeyttää ja karsia mahdollisia päällekkäisyyksiä. Lisäksi esimerkiksi kaupunkien ja kuntien ja valtion toimijoiden yhdessä muodostamaa Invest in – kokonaisuutta sekä vientiä ja kansainvälistymistä tukevaa ekosysteemiä voisi tässä yhteydessä uudistaa toimimaan vaikuttavammin ja kustannustehokkaammin.

Hallinnon keskittymisestä ja säästöpainesta huolimatta on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Onnistuakseen tehtävissään ja toimiakseen laadukkaasti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston sekä elinvoimakeskusten tulee tuntea kaupunkien, kuntien ja alueiden paikalliset olosuhteet.

Uusien virastojen monialaisuus itsessään ei takaa onnistumista. Lupa- ja valvontaviraston valtakunnallinen monialainen virastorakenne tai elinvoimakeskuksen monialainen rakenne, nykyistä suurempi toimialue mahdollistavat eri toimialojen välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön, mutta uhkana on aluetuntemuksen heikkeneminen ja alueellisen yhteistyön väheneminen. Siksi uudistuksessa

- 1) Tulee varmistaa uusien virastojen sisällä yhteistyön toimivuus sujuvasti ja ilman kitkaa hallinnonalojen välillä. Uusien virastojen ohjausmallin on tuettava monialaisuutta.
- 2) Ministeriöiden tulosohjauksen ja tavoitteiden tulee pysyä strategisella tasolla mahdollistaen elinvoimakeskusten alueellisen toimivallan ja päätöksenteon.
- 3) Koska valtion aluehallinnon virastojen lukumäärä vähenee ja niiden toimialueet suurenevat, on välttämätöntä luoda uudentyypisiä vuorovaikutuksen malleja ja mekanismeja yhteistyöhön kaupunkien, kuntien ja maakunnan liittojen kanssa.

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

Ympäristönsuojelulain 37 §:ään ehdotetaan lisäystä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan määräytymiseen. Ehdotetun muutoksen mukaan ympäristölupahakemuksen ratkaisee se 34 § 2 momentin mukaan toimivaltainen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jonka toimialueelle toiminta sijoitetaan tai jonka toimialueella merkittävin osa päästöjä aiheuttavasta toiminnasta sijaitsee. Esityksen perustelujen mukaan kyseessä on toimivaltaa selventävä muutos. Ehdotettu muutos ja sen perustelut ovat kuitenkin osin ristiriitaiset suhteessa ympäristönsuojelulain 34.2 §:n 1-kohdan kanssa. Toimivaltaa koskevia pykäläiä tuleekin selventää näiltä osin.

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Valtion aluehallinnon uudistaminen on Kuntaliiton näkemyksen mukaan tarpeellista. Hallituksen esityksen kannatettava lähtökohta on, että uudistuksella ei muuteta kuntien ja valtion välistä työnjakoa. Valtion aluehallinnon tehtävillä on paljon yhdyspintoja kuntien tehtävien kanssa, joten muutoksella on vaikutuksia kuntiin. Näitä yhdyspintoja ei hallituksen esityksessä tunnisteta riittävästi ja siksi Kuntaliitto nostaa niitä esiin lausunnossaan. Uudistuksen jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida tarkemmin uudistuksen vaikutuksia kuntiin yhteistyössä kuntasektorin kanssa.

Uudistuksessa valtion virastojen toimialueet laajenevat ja on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy pysyvästi alueilla ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntea alueelliset ja paikalliset olosuhteet. Erityisesti valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston ja kuntien tehtävien yhdyspintoja on arvioitava ja luotava uusia yhteistyörakenteita. Jotta alueellinen vuorovaikutus varmistetaan, on arvioitava myös elinvoimakeskusten yhdyspintoja kaupunkeihin, kuntiin ja maakuntiin sekä säätää molempien minimitaso virastojen alueelliselle yhteistyölle.

Uudistuksessa lupa- ja valvontavirastolle esitetään tehtäväksi alueiden käytön valvontaa ja ohjausta. Nykyisin valtion aluehallinnolla ei ole ko. ohjaustehtävää. Kuntaliitto esittää, että tässä uudistuksessa ei palauteta ohjaustehtävää lupa- ja valvontavirastolle. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta asiasta ei pitäisi säätää osana tätä prosessia, vaan se tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta.

Varautumisen yhteensovittamistehtävien keskittäminen lupa- ja valvontavirastoille on Kuntaliiton näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista ottaen huomioon aluehallintovirastojen aikaisemman tehtävän varautumisessa ja pelastustoiminnassa. Haasteena uudistuksessa on, että tehtävä järjesty viiteen alueeseen. Käytännön varautuminen edellyttää hyvää paikallistuntemusta ja konkreettisia valmiussuunnitelmia ja niiden yhteensovittaminen laajaa asiantuntemusta. Suurin alueisiin keskitetty varautumisen yhteensovittaminen näyttäytyy strategisena varautumistasona, joka on etäällä toimijoiden käytännön tarpeista. On myös tunnistettava, että etenkin suuret kaupungit ja hyvinvointialueet muodostavat alueellisen varautumisen kannalta merkittävän toimijakokonaisuuden ja niille on jo muodostunut mm. valtioneuvoston asetuksella määritetyt yhteistyörakenteet.

Elinvoimakeskuksilla on lukuisia yhdyspintoja kuntien tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia kuntiin. Erityisesti yritystoiminnan kestäväan kasvuun ja TKI-toimintaan sekä työllisyyden edistämiseen ja maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät tehtävät linkittyvät kiinteästi kuntien elinvoimatehtävään. On tärkeää, että kuntien ja kaupunkien kasvava rooli elinvoiman ja kasvun mahdollistajina tunnistetaan uudistuksessa. Näiden muodostamaa ekosysteemiä tulisi tarkastella kokonaisuutena ja valmistella kiinteässä yhteistyössä kuntasektorin kanssa.

Elinvoimakeskusten tehtäväksi esitetään alueiden kehittämistä. Vastaavaa tehtävää ei ole nykyisin ELY-keskuksilla. Aluekehityslain mukaan vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla. Valtakunnallinen vastuu on valtiolla ja sitä yhteensovittaa TEM. Alueiden kehittämiseen liittyvistä kuntien tehtävistä vastaa maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Kuntaliitto painottaa, ettei tähän kuntien ja valtion väliseen työnjakoon tule tässä uudistuksessa tehdä muutoksia. Elinvoimakeskusten tulee keskittyä elinvoiman vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä.

Elinvoimakeskusten toimialaohjaus tulisi viideltä ministeriöltä. Tähän voi sisältyä riski aluehallinnon siiloutumisesta ja alueellisen toimivallan tosiasiallisesta kaventumisesta. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ministeriöiden ohjaus pitäytyy strategisella tasolla. Elinvoimakeskusten toimialueen laajentaminen tietyissä tehtävissä (erikoistumistehtävät) hämärtää osaltaan keskusten alueellista luonnetta ja tekee hallinnollisesta rakenteesta sekavan ja kansalaisille vaikeasti ymmärrettävän. Erikoistumisia ja tehtävien keskittämisiä tulee siksi jatkossa pyrkiä vähentämään.

Kuparinen Mari
Suomen Kuntaliitto